

УДК 351.74(477)

А.М. КЛОЧКО, Харківський національний університет внутрішніх справ

СПЕЦИФІКА ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Ключові слова: юридична відповідальність, дисципліна, суб'єкти кадрового забезпечення, персонал, законність

Органи внутрішніх справ, як єдина державна система, що здатна надійно захистити демократичні досягнення нашого народу, права і свободи громадян, державу від правопорушень та інших антисоціальних явищ, посідають одне з чільних місць серед інших державних органів. Дуже важливо, щоб процес реформування органів внутрішніх справ проходив на науково обґрунтованих засадах. Одним із головних напрямків реформи повинні стати заходи, спрямовані на удосконалення правового статусу і підвищення рівня відповідальності працівників ОВС.

Особам, що перебувають на службі у цих органах, надаються владні повноваження, здійснюючи які, вони представляють державу, а тому тільки відповідальне їх ставлення до виконання наданих повноважень забезпечує нормальну реалізацію поставлених перед органами завдань.

Нині в Україні діє низка законів, приписи яких містять інформацію стосовно повноважень працівників органів внутрішніх справ. Це, наприклад, Кодекс України про адміністративні правопорушення [1], Закони: «Про міліцію» [2], «Про оперативну-розшукову діяльність» [3], «Про дорожній рух» [4], «Про засади запобігання і протидії корупції» [5] та ін. Про заохочення, а також дисциплінарні стягнення, тобто про заходи дисциплінарного

впливу, йдеться у Дисциплінарному статуті органів внутрішніх справ України [6].

Аналіз положень згаданих нормативно-правових актів, а також вивчення практики їх застосування дозволяє констатувати, що забезпечити належне виконання працівниками ОВС, а отже й суб'єктами кадрового забезпечення, наданих їм повноважень можна за допомогою, насамперед, тих заходів, які дозволяють швидко реагувати як на правомірну, так і на неправомірну поведінку зазначених осіб.

Проблеми забезпечення законності і дисципліни в органах внутрішніх справ шляхом застосування щодо працівників різноманітних заходів впливу, в тому числі заходів юридичної відповідальності досліджувались багатьма науковцями. В науці адміністративного права проблема відповідальності в управлінні у тій чи іншій мірі привертала увагу В.Б. Авер'янова, Ю.С. Адушкіна, О.П. Альохіна, О.М. Бандурки, Д.М. Бахраха, К.С. Бельського, Ю.П. Битяка, Д.О. Гавриленка, Л.В. Коваля, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, В.Д. Сорокіна та ін.

Неухильне дотримання, зміцнення державної, службової дисципліни і законності під час виконання посадових обов'язків є одним із найважливіших завдань працівників органів внутрішніх справ. За невиконання або неналежне виконання цієї задачі – обов'язку вони притягуються до юридичної, «правової відповідальності» [7, с.76].

Юридичне поняття відповідальності в даний час перебуває у стадії розвитку та доповнення змісту новими соціально-демократичними елементами. Це обумовлює існування різних позицій у розумінні та з'ясуванні юридичної сутності відповідальності.

На наш погляд, під юридичною відповідальністю суб'єктів кадрового забезпечення ОВС слід розуміти такий особливий правовий стан, що виникає з моменту приходу на службу працівників органів внутрішніх справ, безпосередньо направлений на забезпечення реалізації їхніх службово-трудових обов'язків, а також дотримання встановлених обмежень.

Отже, юридична відповідальність є одним із елементів структури адміністративно-правового статусу суб'єктів кадрового забезпечення. Вона з'являється з моменту виникнення службово-трудових правовідносин, які наділяють суб'єкта визначеним комплексом суб'єктивних прав і обов'язків, що формують його правовий стан.

Відповідальність – необхідна завершальна ланка того регулятора відносин в управлінні, яким є право. Без цього елемента правовий регулятор практично не здатний здійснювати свої функції, в тому числі і таку важливу функцію як організація [8, с.75]. Відповідальність інтегрує усі інші елементи правового статусу і встановлює існування відхилень в процесі їх реалізації.

Юридичною підставою виникнення відповідальності працівників підрозділів кадрового забезпечення є норма, що міститься в ч.1 ст.25 Закону України «Про міліцію». У цій нормі прямо вказується, що працівник міліції в межах, визначених цим Законом й іншими законодавчими актами самостійно приймає рішення і несе за свої протиправні дії або бездіяльність дисциплінарну або кримінальну відповідальність [2]. Також до зазначеної категорії осіб можуть бути застосовані й інші традиційні види юридичної відповідальності: адміністративна, цивільно-правова, матеріальна.

Дисциплінарна відповідальність згідно з чинним законодавством України настає за порушення трудової дисципліни й службових обов'язків, встановлених загальними і спеціальними нормативно-правовими актами та правилами внутрішнього трудового розпорядку, перевищення повноважень, порушення обмеження, пов'язаного із проходженням служби, а також за вчинок, що ганьбить його як державного службовця, або що дискредитує орган, в якому він працює [9, с.70]. Такі порушення можуть бути виражені як у діях, так і в бездіяльності, допускатися як свідомо, так і з необережності. Підставою дисциплінарної відповідальності є порушення службової дисципліни – протиправне, винне невиконан-

ня або неналежне виконання службових обов'язків, за вчинення якого встановлена дисциплінарна відповідальність.

Таке порушення дисципліни особами рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ свідчить про втрату ними почуття відповідальності за свою поведінку, за свій напрям роботи, за громадські інтереси перед державою. Недбале ставлення до службових обов'язків і прогули завдають не тільки економічної шкоди, але й порушують встановлені взаємини в колективі та підривають авторитет органів внутрішніх справ. Від суб'єктів кадрового забезпечення ОВС вимагається тактично, ввічливо, культурно, професійно виконувати свої обов'язки, розуміючи, що вони, насамперед, є представниками влади, невід'ємними якостями яких є коректне та чуйне ставлення до громадян, швидкість і чіткість у вирішенні справ. Внутрішня культура осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ проявляється в розмовній та письмовій мові, манері триматися, зовнішньому вигляді, носінні форменого одягу, фізичній культурі, поведінці в сім'ї. Всім своїм виглядом та діями працівник міліції повинен втілювати повагу як до себе, так і до влади, представником якої він є. Кожний працівник ОВС повинен систематично підвищувати свою кваліфікацію, удосконалювати свою майстерність, неухильно дотримуватись службової дисципліни, беззаперечно виконувати вимоги чинного законодавства. Високий рівень законності досягається чіткою виконавчою дисципліною, організованістю та професійною майстерністю кожного працівника [10, с.299–300].

Законодавством закріплено такі види дисциплінарної відповідальності: 1) у порядку, встановленому законами України; 2) у порядку, встановленому Кодексом законів про працю України (далі – КЗпП); 3) відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку для працівників ОВС; 4) на підставі Дисциплінарного статуту органів внутрішніх справ України та положень, чинних у різних галузях чи сферах діяльності.

Відповідно до Дисциплінарного статуту органів внутрішніх справ України [6] на осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ можуть накладатися наступні дисциплінарні стягнення: зауваження; догана; сувора догана; затримка в присвоєнні чергового спеціального звання на термін до одного року; попередження про неповну службу відповідність; зниження в посаді; зниження в спеціальному званні на один ступінь; звільнення з органів внутрішніх справ.

Пункт 22 ст.92 Конституції України не допускає визначення іншими нормативними актами, крім закону, діянь, які є дисциплінарними порушеннями, та відповідальності за їх вчинення [11]. Тому зазначений перелік дисциплінарних стягнень, які застосовуються до осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ є вичерпним.

З метою з'ясування усіх обставин дисциплінарного проступку, вчиненого особою рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ, начальник призначає службове розслідування. При визначенні дисциплінарного стягнення беруться до уваги характер проступку і його наслідки, обставини вчинення, попередня поведінка винного, його ставлення до служби, стаж служби і рівень кваліфікації. Це розслідування не повинно перевищувати одного місяця, а в особливих випадках два місяці. Порушник надає письмове пояснення. Небажання порушника надати письмове пояснення не перешкоджає накладенню дисциплінарного стягнення. У разі проведення за фактом вчинення проступку службового розслідування, провадження у кримінальній справі чи справі про адміністративне правопорушення осіб рядового та начальницького складу дисциплінарне стягнення може бути накладено не пізніше одного місяця з дня закінчення службового розслідування, провадження у кримінальній справі чи справі про адміністративне правопорушення, не враховуючи періоду тимчасової непрацездатності або перебування у відпустці. Дисциплінарне стягнення не може бути накладене, якщо з дня вчинення проступку минуло

більше півроку. У цей період не включається строк проведення службового розслідування чи провадження у кримінальній справі чи справі про адміністративне правопорушення. Дисциплінарне стягнення виконується негайно, але не пізніше місяця з дня його застосування, не враховуючи часу перебування винного у відпустці, відрядженні чи його тимчасової непрацездатності. У разі подання скарги виконання застосованого дисциплінарного стягнення не припиняється. Особа рядового чи начальницького складу вважається такою, що не має дисциплінарного стягнення, якщо її заохочено шляхом дострокового зняття дисциплінарного стягнення, нагороджено державною нагородою чи відзнакою Президента України або минув рік з дня застосування дисциплінарного стягнення.

Отже, можна зробити висновок, що невиконання чи неналежне виконання суб'єктами кадрового забезпечення своїх статусних обов'язків є підставою для застосування до них дисциплінарної відповідальності. Особливість дисциплінарної відповідальності працівників підрозділів кадрового забезпечення полягає у тому, що вони їй підлягають: поперше, за порушення порядку проходження служби – це так звана їх «загальна відповідальність», як працівників органів внутрішніх справ при умові, якщо вони атестовані; подруге, за невиконання чи неналежне виконання статусних обов'язків – спеціальна відповідальність.

Таким чином, передбачення у відомчих нормативно-правових актах відповідальності за конкретні напрямки роботи працівників кадрових підрозділів, а саме за: організацію службової діяльності, стан роботи з кадрами, їх правильний підбір, розстановку, навчання, виховання, організацію виховної роботи з працівниками органів і підрозділів внутрішніх справ, виконання функціональних обов'язків працівниками, збереження експонатів для музеїв та куточків історії міліції, організацію культурно-просвітньої роботи, організацію культурно-масових заходів, організацію та проведення комплексу виховних заходів

щодо впровадження в органах і підрозділах гуманітарної політики держави через систему інформаційно-пропагандистського забезпечення, дотримання вимог Закону України «Про мови», організацію роботи з молодими працівниками, організацію виконання практичних заходів, спрямованих на задоволення потреб і запитів працівників органів внутрішніх справ, які брали участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, та воїнів-інтернаціоналістів є недоцільним, так як, хоча б за одне невиконання чи неналежне виконання передбачених нормативно-правовими актами обов'язків, а не тільки за вище наведені, працівник кадрових підрозділів може бути притягнений до дисциплінарної відповідальності.

Атестовані працівники органів внутрішніх справ відповідно до ст.15 КУпАП [1] несуть відповідальність за адміністративні правопорушення за дисциплінарними статутами. Але, у таких випадках, порядок притягнення працівників ОВС характеризується обмеженою кількістю мір стягнень, які застосовуються до її працівників. До зазначених осіб не може бути застосовано громадські роботи, виправні роботи і адміністративний арешт.

Практика свідчить, що найрозповсюдженішими порушеннями є порушення пов'язані з правилами внутрішнього розпорядку чи здійсненням посадових повноважень. Дисциплінарна відповідальність особового складу органів внутрішніх справ може настати також при порушенні ними громадського порядку, що включає в себе, як вчинення адміністративно-правового порушення громадського порядку, так і будь-якого проступку, що тягне за собою накладення штрафу в адміністративному порядку.

Найбільш яскравим проявом виконання суб'єктами кадрового забезпечення ОВС службових обов'язків є кадрова робота, під якою слід розуміти безпосередню індивідуальну роботу з кожним працівником, комплекс заходів і процедур щодо складання та обробки кадрової документації, а також виконання ними наказів, оскільки в умовах військового

підпорядкування «непоко́ра утворює активні дії, які виражаються у відкритій відмові від виконання наказу начальника, а так само в іншому умисному невиконанні наказу», та карається відповідно до ст.402 КК України [12].

Норми кримінального законодавства також закріплюють обставини, за наявності яких особа, яка не виконує наказ, не підлягає відповідальності, так п.3 ст.41 КК України закріплює, що не підлягає кримінальній відповідальності особа, яка відмовилася виконувати явно злочинний наказ або розпорядження, п.5 цієї ж статті визначає, що якщо особа не усвідомлювала і не могла усвідомлювати злочинного характеру наказу чи розпорядження, то за діяння, вчинені з метою виконання такого наказу чи розпорядження, відповідальності підлягає тільки особа, що віддала злочинний наказ чи розпорядження.

Виходячи з цього, можна сформулювати єдиний принцип, відповідно до якого, особа, яка здійснила адміністративне правопорушення за наказом начальника, взагалі повинна звільнитися від адміністративної відповідальності. Вся відповідальність у даному випадку покладається на посадову особу, яка віддала наказ. Але при цьому необхідно зауважити, що особа звільняється від адміністративної відповідальності тільки в тому випадку, якщо вона виконувала законний наказ або розпорядження, а відповідно до норм п.2 ст.141 КК України вважається, що наказ або розпорядження є законними, якщо вони віддані відповідною особою в належному порядку та в межах її повноважень, за змістом не суперечать чинному законодавству, не пов'язані з порушенням конституційних прав та свобод людини і громадянина. Виходячи з вищевикладеного, у визначенні адміністративної відповідальності працівників органів внутрішніх справ недоцільно додатково вказувати про звільнення їх від адміністративної відповідальності при виконанні службових обов'язків. Крім цього, у даному визначенні не зрозуміло, за які «правопорушення, що не є кримінально карними, настає адміністративна відповідальність».

Для визначення такого поняття доцільно використовувати формулювання, яке закріплене в ч.2. ст.9 КпАП, а саме: правопорушення, передбачені цим Кодексом, настає, якщо вони за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності. Виходячи з того, що в Кодексі про адміністративні правопорушення закріплені діяння, які не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності, немає необхідності про це зайвий раз говорити.

Адміністративна відповідальність встановлена законодавством про адміністративні правопорушення за невиконання та неналежне виконання працівником кадрових підрозділів лише деяких обов'язків, що входять до його адміністративно-правового статусу. Такими є, зокрема, обов'язки щодо поведінки працівника міліції – не вчиняти корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією. Особливістю адміністративної відповідальності зазначеної категорії осіб є її особлива підстава – юридичний склад корупційного діяння або іншого правопорушення, пов'язаного з корупцією. Зазначене правопорушення має і особливий об'єкт посягання – нормальну діяльність працівника щодо виконання правоохоронної функції держави.

Так, адміністративна відповідальність суб'єктів кадрового забезпечення ОВС настає за:

- неповідомлення або несвоєчасне повідомлення суб'єкта персональних даних про його права у зв'язку із включенням його персональних даних до бази персональних даних, мету збору цих даних та осіб, яким ці дані передаються;

- неповідомлення або несвоєчасне повідомлення спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань захисту персональних даних про зміну відомостей, що подаються для державної реєстрації бази персональних даних.

Таким чином, адміністративна відповідальність працівників органів внутрішніх справ – це один із найважливіших правових інститутів, що служить цілям виховання та покарання правопорушників, відновленню правопорядку

та попередженню нових правопорушень. Мета, яка стоїть перед даним правовим інститутом, може бути досягнута тільки в разі правильного визначення підстав адміністративної відповідальності зазначеної категорії осіб.

З 01.01.2012 р. набуває чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо порушення законодавства про захист персональних даних» від 02.06.2011 р. № 3454-VI. Законом передбачена адміністративна та кримінальна відповідальність за порушення посадовими особами організацій законодавства у сфері захисту персональних даних.

Урегулювання таких відносин на законодавчому рівні є досить актуальним, оскільки одним із важливих завдань працівників кадрових апаратів є робота з персональними даними особового складу органів та підрозділів внутрішніх справ.

Кримінальна відповідальність передбачена за незаконне збирання, зберігання, використання, знищення, поширення конфіденційної інформації про працівника або незаконну зміну такої інформації, крім випадків, передбачених Кримінальним кодексом України.

Використання персональних даних працівниками кадрової служби повинно здійснюватися лише відповідно до їхніх професійних чи службових або трудових обов'язків. Ці працівники зобов'язані не допускати розголошення у будь-який спосіб персональних даних, які їм було довірено або які стали відомі у зв'язку з виконанням професійних чи службових або трудових обов'язків.

Згідно з Дисциплінарним статутом органів внутрішніх справ України [6], якщо в діях осіб рядового і начальницького складу є ознаки злочину, то вони притягаються до кримінальної відповідальності. Це – надзвичайні події в ОВС, але, за даними МВС України, вони мають місце.

Основними чинниками, що сприяють порушенню працівниками органів внутрішніх з справ дисципліни та законності є:

- а) професійна неспроможність, недосвідченість, невідповідність;

- б) моральна розбещеність;
- в) хибна практика досягнення позитивних результатів будь-якими шляхами та методами;
- г) особиста недисциплінованість та необережність;
- д) несприятливі індивідуальні психологічні особливості;
- є) неналежний контроль з боку безпосередніх керівників.

Все це призводить до серйозних негативних наслідків, які відображаються на забезпеченні стабільності кадрів, формуванні професійного ядра, від якого багато в чому залежать кінцеві результати оперативно-службової діяльності.

З метою забезпечення належної дисципліни та законності в органах та підрозділах внутрішніх справ України пропонується: керівникам органів та підрозділів внутрішніх справ подавати особистий приклад чесної та сумлінної роботи; проводити з особовим складом засідання, наради, колегії, тематичні зустрічі із залученням представників органів прокуратури, суду, правозахисних громадських організацій, працівників служби внутрішньої безпеки з метою розгляду актуальних проблем забезпечення дисципліни та законності; розробити спільні плани та програми забезпечення дисципліни та законності в ОВС; постійно підвищувати професійну майстерність особового складу з метою набуття необхідних навичок діяти виключно у правовому полі при розкритті злочинів та припиненні правопорушень, застосування спеціальних засобів, вогнепальної зброї та заходів фізичного впливу; формувати у кожного працівника почуття відповідальності щодо постійного дотримання заходів особистої безпеки, підвищення пильності та психологічної готовності до протидії з боку правопорушників [13].

Статистика свідчить про поступове зменшення випадків порушень дисципліни і законності, а також кількості працівників ОВС, притягнутих до кримінальної відповідальності. Але, незважаючи на зменшення цих випадків, дана проблема залишається досить гострою і суттєво впливає на діяльність ОВС, їх авторитет у суспільстві. Особливого занепо-

коення викликають факти засудження за вчинення злочинів працівників, що прослужили в ОВС менше одного року. Це свідчить про складність і відповідальність процесів добору, прийому та професійної адаптації працівників.

Злочини, що вчинені працівниками ОВС, несуть в собі подвійну руйнуючу силу для суспільства: як злочини вони є вкрай небезпечним явищем для держави та її громадян самі по собі і, крім того, підривають основи держави, віру громадян у можливість держави захистити їх права та свободи, власність та життя. Вони породжують у населення почуття зневіри до ОВС, формують негативне ставлення до їх працівників в цілому.

Працівники міліції несуть кримінальну відповідальність за злочини на загальних підставах. Але потрібно враховувати, що працівник міліції є службовою особою і несе кримінальну відповідальність за службові злочини. Відповідно до ст.164 КК України службовим злочином визнається порушення службовою особою обов'язків, зумовлених її службовим станом, що завдало істотної шкоди державним чи громадським інтересам або правам та інтересам окремих громадян, що охороняються законом, або інтересам суб'єктів підприємницької діяльності. Частина друга цієї статті дає визначення службової особи. Це особи, які постійно чи тимчасово здійснюють функції представників влади. Співробітник міліції постійно здійснює функції представника виконавчої влади і зобов'язаний законодавцем виконувати обов'язки по охороні громадського порядку і боротьбі зі злочинністю. Працівник міліції несе кримінальну відповідальність як службова особа за зловживання владою або службовим станом (ст.165 КК), перевищення влади або службових повноважень (ст.166 КК), халатність (ст.167 КК), а також за злочини, пов'язані з хабарництвом (ст.168–170 КК).

Не звільняються працівники органів внутрішніх справ і від матеріальної відповідальності.

Загальнотеоретичні питання матеріальної відповідальності зазначеної категорії осіб до-

сильно широко висвітлені в працях вітчизняних вчених-юристів. Ряд наукових робіт і навчальних посібників з різних аспектів матеріальної відповідальності працівників ОВС опубліковані М.І. Ануфрієвим, О.М. Бандуркою, В.С. Венедиктовим, В.Я. Гоцом, В.Г. Маловим, В.А. Плевою, О.Ф. Скаун та іншими.

На працівників міліції поширюються норми Положення про матеріальну відповідальність військовослужбовців за шкоду, заподіяну державі, яке затверджене постановою Верховної Ради України від 23.06.1995 р. [14]. Його норми визначають підстави і порядок притягнення до матеріальної відповідальності військовослужбовців, винних у заподіянні шкоди державі під час виконання ними службових обов'язків, передбачених актами законодавства, статутами, інструкціями та іншими нормативними актами.

Відповідно до Конституції України та інших актів законодавства України, військовослужбовці зобов'язані бережливо ставитися до довірених їм озброєння, техніки та іншого військового майна, вживати заходів до запобігання шкоди. Особи, які посягають на державну власність, недбало ставляться до озброєння, техніки та іншого військового майна, притягаються до матеріальної відповідальності.

Законодавством визначено два види матеріальної відповідальності працівника, це:

- обмежена матеріальна відповідальність;
- повна матеріальна відповідальність.

Аналізуючи Закон України «Про міліцію», варто зазначити, що питання матеріальної відповідальності в ньому не порушуються. У ч.5 ст.25 Закону йдеться: служба особа міліції, яка порушила вимоги Закону або неналежно виконує свої обов'язки, несе відповідальність у встановленому порядку. У зв'язку з тим, що працівники міліції згідно з чинним законодавством України притягаються до всіх видів юридичної відповідальності, недоліком вказаного Закону є те, що питання матеріальної відповідальності працівників ОВС в ньому не регулюються. Тому, необхідно закріпити положення про їх притягнення до

матеріальної відповідальності на рівні спеціального законодавства, тобто Закону України «Про міліцію» (ч.1 ст.25) або внести відповідні норми до проекту Закону «Про органи внутрішніх справ».

У зв'язку з прийняттям нових нормативних актів зміст багатьох норм, правових інститутів спеціального законодавства про органи внутрішніх справ України застарів і на сьогоднішній день не повною мірою відбиває потреби правової регламентації окремих суспільних відносин, у тому числі – і відносин, що регламентують притягнення працівників органів внутрішніх справ до матеріальної відповідальності за заподіяну ними шкоду. Відсутність чіткої правової регламентації істотно ускладнює правозастосувальну практику, може негативно впливати на якість здійснення працівниками завдань, що стоять перед ними, призводить до необґрунтованого зниження рівня правових і соціальних гарантій працівників ОВС.

Отже, будь-яке порушення службової дисципліни та законності працівником органів внутрішніх справ України можна схарактеризувати як правопорушення. Згідно з цим, для працівника повинні наступити ті заходи впливу, які передбачені чинним законодавством України, підзаконними актами. Лише вміле їх використання з урахуванням ступеня винності особи, що вчинила правопорушення можуть дати результат у напрямку підвищення відповідальності кожного співробітника ОВС, а відтак і зміцнення дисципліни та законності серед персоналу органів внутрішніх справ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : від 07.12.1984 р. // ВВР УРСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.
2. Закон України «Про міліцію» : від 20.12.1990 р., № 565-ХІІ // ВВР України. – 1991. – № 4. – Ст. 20.
3. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» : від 18.02.1992 р. // ВВР України. – 1992. – № 22. – Ст. 303.

4. Закон України «Про дорожній рух» : від 30.06.1993 р., № 3353-ХІІ // ВВР України. – 1993. – № 31. – Ст. 338.
5. Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» : від 07.04.2011 р., № 3206-VI // ВВР України. – 2011. – № 40. – Ст. 404.
6. Закон України «Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України» : від 22.02.2006 р. // ВВР України. – 2006. – № 29. – Ст. 245.
7. Клодин В. М. Правовые основы службы в советской милиции / В. М. Клодин. – М. : МВД СССР, 1983. – 87 с.
8. Ответственность в управлении / И. Л. Бачило, П. Г. Щекочихин, С. В. Катрич и др. ; отв. ред.: А. Е. Лунев, Б. М. Лазарев. – М. : Наука, 1985. – 304 с.
9. Битяк Ю. П. Административное право Украины (Общая часть): учеб. пособие / Ю. П. Битяк, В. В. Зуй. – Х. : Одиссей, 1999. – 224 с.
10. Братель С. Г. Особливості юридичної відповідальності працівників міліції / С. Г. Братель // Митна справа. – 2011. – № 4 (76). – Ч. 2. – С. 299–305.
11. Конституція України // ВВР України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
12. Кримінальний кодекс України : від 05.04.2001 р., № 2341-111 // ВВР України. – 2001. – № 25. – Ст. 131.
13. Дубина Н. А. Забезпечення дисципліни і законності в ОВС України / Н. А. Дубина // Проблеми реалізації та захисту прав людини в умовах законодавчого реформування : матеріали міжнародної наук.-практ. Інтернет-конф. – Тернопіль, 2011. – С. 86–88.
14. Постанова Верховної Ради України «Про затвердження Положення про матеріальну відповідальність військовослужбовців за шкоду, заподіяну державі» : від 23.06.1995 р., № 243/95-ВР // ВВР України. – 1995. – № 25. – Ст. 193.

Клочко А. М. Специфіка юридичної відповідальності суб'єктів кадрового забезпечення органів внутрішніх справ України / А. М. Клочко // Форум права. – 2012. – № 2. – С. 325–332 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-2/12katosu.pdf>

Розглянуто особливості юридичної відповідальності суб'єктів кадрового забезпечення органів внутрішніх справ, подано її класифікацію та специфіку застосування.

Клочко А.Н. Специфика юридической ответственности субъектов кадрового обеспечения органов внутренних дел Украины

Рассмотрены особенности юридической ответственности субъектов кадрового обеспечения органов внутренних дел, подана классификация таковой и специфика применения.

Klochko A.N. The Specifics of the Legal Responsibilities of Actors Staffing of Internal Affairs of Ukraine

The features of the legal responsibility of subjects of staffing of the Interior, filed such a classification and specific applications.